

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSUGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisdiednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Fazakas József.

BELMUNKATÁRSÁK: BALÓ JÓZSEF, BANYAI ÁRPÁD, BOGA KÁROLY, PORTSÁK GYULA, DR. FERENCZI ZOLTÁN
SÓLYOM JÁNOS, SZENTGYÖRGYI LAJOS ÉS ZANZON DÉNES.

Megjelenik — július és augusztus havát kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal. — **Előfizetési ára**: egész évre 3 frt., félévre 1 frt 50 kr. — Pályázatok s egyéb hirdetések petit sörönként 5 krral számítatnak. — Kéziratok nem adatnak vissza.

E közlöny beltartalmát illető közlemények a szerkesztőhöz (Fapiacz-tér 6-ik szám.), az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — SÓLYOM JÁNOS, községi iskolai tanító, egyleti pénztárnok czimén — a kiadó hivatalba (Feleki út 1. sz. a.) küldendők.

Elnöki megnyitó.*)

Tisztelt előértekezlet!

Kedves kartársak!

Midőn az önök megtisztelő bizalmából nyert tisztelnél fogva, tanító-testületünk előértekezletét, szokáshoz képest, megnyitandó vagyok; engedjék meg nekem, hogy azt némi subjectiv reflexiok előre bocsátásával tehessem meg. Mert hiszen, lehetetlen, hogy annak az örömmel kifejezést ne adjak, a mely mindannyiszor lelkemet fogva tartja, valahányszor tanító-testületünk egy-egy újabb összejövetele alkalmával, az önök körében, azon barátok és bajtársak gyülekezetébe lépek, kik ugyanazon sok tövis és gyér virágszegte utat tapodják, melyhez engem 30 év szenvedései és örömei vonzanak.

Lehetetlen, hogy a mult emlékei s a jövő reményei hangot ne leljenek akkor, midőn a multról számo-landók s a jövőre tervét készítenők vagyunk, midőn arról van szó, hogy tapasztalatainkat kicseréljük s a hallot-takon okulva s a közlöttekéből kölcsönös felvilágosodást nyerve jövő tetteinkre gyakorlatilag alkalmazzuk a tanul-ságokat. Tudom én, de tudja mindenikünk azt, hogy éven-kénti összegyülekezésünk célja nem országra szóló hatá-rozatok hozatala, nem törvényszerzés, mert hiszen nincs kezünkben a megfelelő hatalom, tevékenységünk köre sok-kal szűkebb határok közé, tanító körünkre szorított; sem nem az, hogy tőkénk és vagyonunk szélször hova for-dításáról gondoskodjunk, mert senki sem foghatja ránk, hogy kincseink volnának. Nem. A mi teendőink legfőb-bike az, hogy megválasztjuk a mi vezéreinket, tisztelettel honorált tisztviselőinket a primus inter pares elve alap-ján, meghallgatjuk tanácsaikat, tanításaikat s örökös fi-gyelemmel kísérik elszámolásaikat is, a melyek inkább napi eseményekről, ügyforgalomról mint couponok jöve-delmeiről szólnak. De hiszen összejövetelünk gyűléseink létének célja nem is ebben fekszik.

Hanem igenis a collegialis érzés fentartásában, az eszmecserék villamozó erejében, a kölcsönös buzdítás szük-ségében, melyek mindannyian közrehatnak arra, hogy el-szigetelt hivatásunk és életkörünk közepette, bennünk a hivatás-érzet melegét, a cél és öntudat erejét, a legszebb és leghumánusabb munka a népnevelés, a köz felvilágo-sodás terjesztése iránti szeretet idealismusát felébbreszse és Vesta lángként ébren is tartsa.

Ha vissza tekintek a már bizony egy emberöltőt betöltő néhány évtizedre, mióta a mi közös hivatásunk

*.) Tanító-testületünk f. év okt. 29-én tartott előértekezletén mondta az alelnök.

jövendőbeli pyramisához én is hordozgatom a homoksze-meket, annak első éveiben egy rombadült ország sivatag-ját látom, melyben merészen kezdett templomok és büsz-ke paloták félben maradt oszlop romjai jelzik az egykor dusan csirázó kezdet kora virágát, gyászos pusztulását. A téren mindenütt sivár egyformaság, kietlen pusztaság van, melyen alig talál vigasztaló nyomot a fáradt tekintet. Lankasztó tétlenség, sivár lethargia nyugozta le az ébredő szabadság, a felpeszdlő tettvágy munkás kezét. Ki mondaná, hogy ma a kép arcuzatja nem változott? Az aradi szobor hirdeti, hogy ezen idők már csak szomorú emlékeink közé tartoznak. Hogy a tétlen tespe-dés korát tettvágyó reform időszak váltotta fel, mely a multon tanult s a jövőre épít. Mindenütt munkakedv, iz-galom, reménytelte várákozás bontja ki szárnyait. Félbe maradt romjaink kiépítéséhez nem csak hozzá kezdünk, hanem részben be is fejeztük azokat. A felébredt nem-zeti eszme megteremti a második egyetemet, a budapesti országos kiállítást, a nemzeti ipart, kereskedést, a nem-zeti közművelődés egyleteit, a társulási ösztönt, az igaz-ságügyi reformokat, a budget feleslegét, a zonatarifát, áttöri a vaskaput stb., megteremti a reform miniszteriu-mát s abban egy tetterős, egy cél tudatos hivatása ma-gaslatán álló férfit tanúgyünknek.

Világos tiszta fényben kezd ragyogni az az eszme, hogy „Magyarország van“ és hogy létének feltétele, alap-ja a nemzeti közművelődés.

Mindenki érzi ma ebben az országban, hogy a jövő nemzedék boldogságainak munkása. És, ha eszünkbe jut-na is itten, hogy talán épen a tanúgy, épen a népneve-lés ügye az, melyen a haladás a leglassubb, a legkeve-sebb, s talán a közoktatás az, mely az államnak a leg-mostohább gyermeke, s talán a néptanító az, kinek sorsa, kenyeré leginkább sózva van keserű könyekkel és véres-verejtékkal: jusson eszünkbe, hogy e gyűléseken éppen azért vagyunk, hogy ezt feledjük, s hogy egymás erejéből merítsünk lelkesedést és erőt, buzgalmat a helyzet türeséhez és a jobb, a szebb jövő előkészítéséhez. Mert az egész nemzet s így mi magunk boldogsága is a mi: a nemzet tanítói munkásságának a gyümölcse leszén.

Fogjunk tehát pályatársak ebben a hitben, abban a tudatban a munkához, s midőn hozzá kezdünk, lelke-sítsen az a gondolat, hogy egykor nekünk is el kell mon-dani tanítványainknak, mint mondja azt most a franciaia tanár: „Fiaim! Ne feledjétek, hogy ti álltok a civili-satio csücspontján!“

Ezzel az értekezletet megnyitottam nyilvánítom.

Deák József.

Tanóra előtt és után.

(Folytatás).

Mint fönnebb' általánosságban említém, a tanítónak hivatalából kifolyó és kötelességszerű foglalkozásai közé tartozik a tanító-testületi gyűléseken való részvétel. Az egy iskolánál működő tanítók is testületet alkotnak s vannak oly testületek, illetve tanítóegyletek, melyek több iskola tanítóiból, illetőleg testületeiből állanak. Az első kisebb, a második nagyobb körben végezi azokat a teendőket, melyek főcélja a tanítók önképzése s a nevelésügynek előbbre vitele. Minthogy tehát lényeges megkülönböztetés nélkül mindkettőnek munkája, ezélja majdnem ugyanegy, ezért én a testületekről megkülönböztetés nélkül, általánosságban szólok. Közös ügyünknek könnyebb és sikeresebb megoldhatása egyik eszközül adatott lét a testületeknek. Bár nem mondható még elég miveltnek azon talaj, melyben az egyesülés erejének kell mélyreható gyökereket verni, átléptük azt a határt, melynél az egyesületi működés szükségé és hasznossága fölött kellene vitatkoznunk; elég ha emlékezetünkben felújítjuk s a történeti, valamint napi tapasztalatok érvelései szerint olyanak tekintjük a társulás és együtelés szellemét, mely nemcsak az előrehaladás nagy horderejű tényezője, hanem az összes miveltségnek alapja. Ám az egyesülés erőt ad, de a győzelem kivívásához bizonyos erényekre van szükségünk. Ilyen a kartársak egymás iránti kölcsönös tisztelése és besulése. Ertem az őszinte tisztelést és ragaszkodást, mely állandó s melyet nem szüntetnek meg az erültetés és tettetésből származó képmutatások és hízgelések.

S vajjon mi által szerezhetjük meg és ápolhatjuk a kölcsönös tisztelést és bizalmat? Győzzük le magunkban az önérdek, irigység, hatalmaskodás és hiúság hajlamait; vegyük fontolóra, hogy mindnyájan egy közös célért küzdünk, melyben a győzelem annál biztosabb, minél erősebb a kapocs, mely minket összetart.

Tanuljunk meg becsülni egymásban úgy az embert, mint a kollegát. Ne tartsuk magunkat csalhatatlanoknak s higgyük azt, hogy egymásra vagyunk utalva s így erőink egyesítésével kell munkánkat végezni. Tökéleteseknek sem tarthatjuk magunkat; ezért méltassunk figyelemben minden nézetet, minden véleményt s a komoly megvitatás és kellőleg meggyőző érveléssel hozott határozatoknak iparkodjunk magunkat alárendelni. Hát az oly határozatokról mit szólunk, melyek hozatalához hatalom vagy erőszak is járult? Az ilyenek fölött mélyen elszomorodhatunk, mert a hatalom még nem lángész, nem bölcsesség, sőt tapintatnak sem mondható; éppen ezért igyekeznünk kell minden az állásunkkal megegyező módokkal és eszközökkel oda hatni, hogy működésünknek ne az önérdek és hiúság hatalmának befolyásai szabjanak határt, hanem az igazi meggyőződésből eredő egyszerűséget adjon irányt. A pártoskodásból és ellentétes véleményekből származó vitákat meg kell egymástól különböztetnünk. A mennyire a pártoskodás, káros kinövéseit minden eszközzel irtanunk kell, ép oly mérvű tisztelgetben kell tartanunk a tárgyilagos ellenvéleményeket, melyek hivatva vannak az ellentétes nézetek kiegyenlítésével minden működésünket a helyes utra terelni. Ha ily eszméknek hódolunk, úgy a tanítói tekintély emelésére s ezzel együtt az iskola és nevelésügy érdekeinek előmozdítására törekszünk; az erőszak kifolyásai ellenben elfojtják a közös ügyünk emelése érdekében föltétlen megkívántató bizalmat, elvetik az irigység káros magvait, utját állják a haladásnak, röviden szólva: minden nemes törekvésnek megölő.

Tapasztalásból tudjuk azonban, hogy a társadalomnak a mi fajtánkhoz tartozó rétege jogainak érvényesítésével személyére nézve gyakran kellemetlen és nem a leghálásabb munkának adózik. Igaz lehet! De nem csak személyére kell az embernek tekintenie, hanem első sorban az ügyre. Sőt az is való, hogy az önérzetes ember talán több ellenséget, mint jó barátot szerez magának; kárpótolva van azonban ez a vesztesége abban, hogy az egyesíthető erők a szélylyel kalandozó sokkal nagyobb számú ellenségen győzedelmeskedni szoktak. Mit tegyünk tehát? Erre megtanít minket a tiszta önérzet és önállóság azzal a tudattal, hogy: „az egyesülés erő.”

Nem folytatom tovább, minő szellem vezéreljen az egyesületi munkálkodásunkban, hanem röviden megkísértem körvonalozni, hogy miből álljon az egyesületi gyűléseken való részvételünk? Röviden kifejezve: tanítunk és tanulunk. Tanítunk, mikor az általunk gyűjtött tapasztalatainkat közöljük; s tanulunk, midőn mások közléseit figyelemmel hallgatjuk. Tárgyait, melyek az önképző működés közvetítőjéül szolgálnak, főképpen gyakorlati tanítások és a nevelés-oktatás köréből merített szóbeli, vagy írásbeli előadások meghallgatása, megbírálása, illetőleg megvitatása képezi. S ezekben mindenki annyiban vesz részt, a mennyiben teheti; de mindenesetre tartozik odaadó figyelemmel és tisztelettel venni kartársai munkásságát, a fölmerülő ellentétes vélemények tisztázásához tapasztalatait hozzáadni s minden határozat hozatalánál közös ügyünk jól felfogott érdekei szempontjából komoly megfontolással, jó akaratral és a személyi tekinteteknek a közérdekek alárendelésével gyakorolni befolyását.

Ugyan-e szempontok kell hogy vezessenek akkor, mikor az egyesület vezetőit választjuk meg. Olyanokra bizzuk a magunk és közös munkánk fölött való felügyelet és zászlóvivés szerepét, kiket a bizalmunk megtisztelésével párosult lelkesedés és jó akarat vezérel; tartsuk szem előtt egyuttal azt is, hogy a gyűlések alkalmából folytatott hosszas és gyakori megvitatásai a jogoknak és kötelességeknek, vagy is annak, hogy ebben vagy abban a dologban mivel tartozunk és mivel nem tartozunk, nem a jó indulat, nem az egyszerűséget s nem a hivatás iránt való lelkesedésnek nyilvánulásai.

Azon foglalkozáshoz, melyet paedagogiai művek tanulmányozásával és szaklapok olvasásával említettem föl, csak annyit teszek ezuttal, hogy úgy kell gazdálkodnunk szabad időnkkel, miszerint abból az ismereteink bővítésére, szellemi haladásunk megfigyelésére s az együttes haladásra szolgáló szakszerű közlemények olvasására is juttassunk. Igaz ugyan, hogy a tanítói gyűlések is közvetítői szellemi haladásunk megismerésének, de ezek a reá fordítható időnél és számuknál fogva nem nyújthatván a tanító önképzésére elegendő anyagot, magán úton is pótolnunk kell.

Az eddig elősorolt önképző foglalkozásokat, a mennyiben azok a tanító tulajdonképpeni hivatásából folynak, tanítói kötelességünknek is nevezhetjük. Lássunk most olyanokat is, melyekkel a kötelességszerűeket némileg változtatossá tesszük. Elég szomorú, hogy más a hivatásunkkal egyező és kedvteliséssel űzhető foglalkozásainktól leginkább az anyagi haszonért való fáradozásaink vonják el az időt. Ilyenek első sorban a magán-órak. Mesterségünk, rá vagyunk szorulva, szívesen fogadjuk, kivált ha jól megfizetik.

(Vége köv.)

Tóth Károly.

A szóról-szóra való emléztetés módjának, tárgyainak s értékének meghatározása a népiskolában.

(Folytatás.)

Az emlékezési képesség azonban rendesen nem minden irányú. Egyik nyelvre, másik számokra, zenére emlékszik jobban már az iskolában. Ugy találtam, hogy mindeniknél oda haza, már a családban megelőzte ezt egy ilyen egyirányú gyakorlás, így aztán egyik vagy másik agy-terület nagyobb fejlettséget mutat az egyféle idegek használata miatt. Ez eléggé mutatja, hogy szükséges emlékezési képességünket minden irányban gyakorolni. És a mit rögtön az egészségre vonatkozó szabályok után kellett volna említenem, szükséges kellő és gyakori szemlélet, hogy élénk legyen a benyomás, az értelem fejlesztésnél a szükséges mód és eljárás megtartása, mert minél könnyebben tudja a gyermek a fogalmakat egymásra vonatkoztatni, annál életrevalóbb lesz az emlékezési képessége, tehát kellő szemlélet, teljes megértés nélkül nincs létjoga az emlékezésnek.

Ezért tehát akkor hagyok fel valamit könyvnélkül, szóról-szóra is megtanulni, mikor az illető olvasmánynyal teljesen elkészültünk egyébként, úgyszólván megemésztettük. Természetesen nem minden olvasmányt, csak azt, a melyiket én a gyermekek elé minta gyanánt akarok állítani. Ezt egészen magunkévá kell tennünk: az anyag gyűjtést tehát így is gyakoroltam. Ez léssen a mag, melyből, ha lelkükbe zárják, új élet kél, miként, ha a növény magvát elvetem, egy egészen új növény fejlődik, hasonló szépségre és belső értékre ahhoz, melytől a magot kőleszönöztem.

Kezdem az első osztályon és gyakorlom a hat osztályon végig. Az első osztályosok előmondásom után tanulnak. Nevezetesen úgy, hogy mintának egy közönségesen ismert részt veszek, tehát mikor a „Munkára fel“ kezdetű verset tanítanám pld. Érzékeltetem a gyermekkel, hogy itt az iskolában szorgalom kell, hogy a nélkül itt nem lehet tanulni; hogy a ki nem tanul: rest; nem azokért van ez a hely, — mennyi jót és szépet tanulnak — ennek a munkának mindenik örül, ennek a munkának él. Itt új az „munkának él“ ezt többféle képen forgatjuk. Alkalmazzuk. Valamint ez: „ne vesztegelj!“ Ezt szintén jól megbeszéljük: a ki nem dolgozik — vesztegel. A hanyag vesztegel. A szorgalmas nem vesztegel; és más értelmét is: Új már veszteg! Megint vesztegelsz stb. Aztán összefüggően végig mondom az összbenyomás okaért. Aztán 1—2 sort vagy 2—3, de mindig úgy, hogy a mit kimondottunk teljes értelemmel birjon, tehát nem derűre-borura 2—2 sort. Úgy hiszem ez így hasznos, pedig szóról-szóra tanult — de nem magolt.

Én mondom így előbb tagoltan, lassan, tisztán; egygyel és mással szintén így; aztán együtt karban, hogy legyen idejük az agyukba vésní épen azt a formát is, melyet tanítok, nem csupán a gondolatot, mely megelőzőleg már a birtokukba jutott.

A nagyobb növendékek önmaguk tanulják, de itt figyelmeztetem, hogy az írásjeleket is különösen ügyeljék s mikor felelnek úgy kell azt elmondani, mintha épen olvasná, úgy álljon meg pont s vesszőnél stb.

Hogy a gyermek helyesen tagolt — szép beszédet sajátítson el — így lehet csak elérni.

Több ismerősöm, kiknek kiválóbb emlékező képességök van, az elolvasottakat lehetőleg röviden kivonatoz-

zák, koronként újból-újból átnézik, felelevenítik a folyton újonan szerzett képek miatt elhomályosuló képeket — és csodálatos az eredmény. A könyvnélkülözés ereje tehát az ismétlésben van, és bizonyos, hogy minél többször tanul így — annál könnyebben megy az. A túlzástól ne féljünk; az fizikai lehetetlenség a népiskolában.

Már most mit tanuljon és mit ne tanuljon könyvnélkül a tanuló? Ne tanítsunk be semmiféle kátét, szer-tartást. Vallásosabb senki sem lett káté magolástól; magolást mondok, mert tudom, hogy én sem értettem egy betűt sem abból, a mit elemista koromban így tanultam; nem értette meg a többi sem, nem értik ma se és eszünkbe sem jutott, hogy az értelmén gondolkozzunk; megtanultuk, mert meg kellett tanulnunk. Pedig befejezett gyermeknevelést a vallásos érzet kiváló ápolása nélkül nem gondolhatunk. Tanuljanak szóról-szóra szép lélekemelő imákat, melyeket olyan ember írt, kinek szíve volt, nem pedig csak könyveket akart írni; imák megtanulása szükséges, mert a gyermekek érzelmeit s főleg Isten iránti érzelmeit tudja legnezebben helyesen, szépen kifejezni, bár hite, gondolata van. Tanuljanak könyvnélkül szent éneket, zsoltárokat; ezek a dallal valóban fel-emelik a gyermekek lelkét Istenhez. Tanuljanak szükséges vallásos mondásokat, úgy mint a szent írásban vannak, és oly módon, a hogy a közmondásokat: alkalmas történet tanulsága képen levonva és alkalmazásukat megmutatva. Ezek röviden, tömören fejezik ki a mindig igazat.

És hogy itt az éneket is felemlítsem, szólok itt a nemzeti és más dalokról is. Olyat tanítsunk, mely eredetileg van magyarul írva, nem pedig idegen nyelvből átültetve olyan magyarsággal, melyre a tatárt ép úgy, sőt néha kevesebb merészséggel is ráfoghatjuk. Mert ez belopja magát a dallal a szívbe, vagy ha úgy tetszik az észbe. S nehezebb a rosszat írtani, mint a jót vetni!

Jó magyarsággal legyen írva, mert ír ám magyar ember is csehül.

És ne forgassuk ki a dalt eredeti szövegéből.

Értem ezt ilyen formán, mint a hogy nekem is tanították:

„Kiöntött a Tisza vize messzire,

Valamennyi kis liba volt elvitte.

Fogja ki hát minden kis lány a magáét,

Ne szeresse soha senki a másét!“

E nóta eredeti szövegét ismerjük és mi ismertük akkor már, mikor ezt nekünk tanították. Haza menve azt neveltük, hogy a tanítónk, hogy kiforgatta ezt a szép nótát. Majd azt neveltük, hogy milyen nagy baj is az, ha a kis liba egyszer kedve szerint akar uszkálni? Hogy a kis lány ugyan hogy fogjon neki a kifogáshoz? Majd adna az anyja csak indulna neki a Tiszának! Az pedig épen nem jut egy gyermeknek se eszébe, hogy a más libáját szeresse!

Bizony nem másodrendű a dalok szövege és nem a rythmus.

Persze a dallamot is könyv- és kóta nélkül kell a végén megtanulni, mert hogy jól és lehetőleg szépen énekeljen valaki, még nem veheti elő a kótát mindig, pld. mikor rántást kavar, port törül stb.

És miért énekeljen a gyermek, mikor kis bábujával játszik, vagy kertjét gyomlálja, vagy szekeret fur, farag, egy ír vagy norvég keserves nótát, olasz hajós dalt!

(Vége köv.)

Pap Mari.

T Á R C Z A.

Adatok Alaskáról.

Böngészte Reclus nagy földrajzának legújabb kötetéből

Gerando Attila.

(Folytatás).

Nevezetes, hogy itten az egyenes örökös nem a fiú, hanem a halott nővérenek fia.

Ezen benszülöttek, a déli határ és a Rézfolyó közt, egyféle indiánok azokkal, kik az angol Columbia partjait népesítik, Alaskától délre. Nevök Tlinkit, azaz férfi. Úgy is hívják őket, hogy Kolok, mely elnevezés kezd kimenni a szokásból, s némelyek szerint egy tényért jelentő eszkimó szóból ered, s azon korongra czéloz, melyet a tlinkit asszonyok ajkukba illesztnek.

A tlinkitek által lakott terület déli felét az teszi nevezetessé, hogy ott a tengerpartját számtalan nagy és kicsi hegyborította sziget szegélyezi. Több van 1100-nál. Az egész szigetcsoportot többten Sándor-csoport-nak nevezik. A szigeteket egymástól s a szárazföldtől természetes csatornák választják el, több ezerre menők; hálózatos valóságos ütvessző, és átlag rendkívül mélyek. Tulajdonképen messze a szárazföldbe vágódó fiord-ok, ösztökötve hasonló alkotású, de két végökön nyitott, kereszt fiordok által. Keletkezésüket úgy lehet képzelni, hogy itt a hegyvidék összegyűrődván, összeropedezett, s a repedéseket azután elöntötte a tenger.

Veszedelemes hajózáni a Sándor-csoport csatornáin, főleg mikor a szél dél-keletről fúj. Nem is jár ott vitorlás hajó, s magok a parti gőzösök is leginkább a szárazföld mentén haladnak, keletre a nagy szigetektől, melyek némiképp feltartóztatják a nyílt tenger felől érkező légáramlatot.

Alaska szárazföldi része, a szigetcsoport hosszában nem domborodik oly magasra, mint magok a szigetek. E tájt ugyanis a tengert szegélyező hegysorok még meglehetősen alacsonyak; csúcsaik többnyire nem haladják meg a 600 métert.

Alaska ezen, szigetjei által feltűnő, déli csúcsát részben oly törzs lakja, mely az evezésben való jártasságáról nevezetes. Nem egyszer történt, hogy ezen benszülöttek hajó-versenyek alkalmával európai hadihajók matrózeit is legyőzték. Nevök Haid a.

Ilyen haidák Alaskától délre is találhatunk, a Queen-Charlotte nevű sziget-csoporton.

Emeljünk ki a Sándor-csoportban s a szomszéd száraz földön néhány érdekesebb pontot. A szigetcsoport déli szélén mélységek által különösen feltűnő csatornák vannak; 800 métert is meghaladnak; ezek a Tungász-i csatornák. Odább északra egy szerény kis helységre találunk, mely alig számlál néhány lakost, pedig nem rég 1874-től 1879-ig, csaknem nagy város képét mutatta. Akkortájt ugyanis innét kapták élelmezésüket, s innét küldték haza szerzeményüket, a drága aranyport, azok a kaliforniai bányászok, kik aranyat jártak kutatni egy szomszédos területen, Alaska határán túl, keletre. Neve a helységnek Wrangell.

Innét megint északra, a nagyobb szigetek egyikén, egy más helység félkörben van építve, menedékes domb oldalán, egy gyönyörű kúp-alaku hegy tövében. Nem látszik a nyílt tenger felől a sok sziget és kiálló hegyfok miatt; az öböl is, melynek partján emelkedik, teli van apró szigetekkel és zátonyokkal. Ezen helység nevezetessége az, hogy egész Alaskának ez a fővárosa, pedig jó-

kora falunak sem mondható; csak 300 lakosa van, s utczái tisztántartását leginkább egy bizonyos fajta madár végzi, melynek azonban azon sajnos tulajdonsága is van, hogy nagy üldözője a sertéseknek, s olykor kitépi farkukat. Különböztet szent madár a benszülöttek fogalmi szerint; valami énekes holló-féle; tudományos neve: *corvus caeatus*.

A sziget neve, melyen a főváros van Baranov; magát a helységet úgy hívják: Szitka, egy indián törzs nevérol, mely hajdan a sziget ezen részét lakta. A muszkák a várost Novo-Arkangelszk-nek keresztelték volt, de lassanként a Szitka név lépett érvényre. Különböztet Szitka csak 1832 óta főváros, régebben a főváros Szent-Pál volt, a Kadiak nevű szigeten. Nem érthető, miért változtatták meg a muszkák Alaska székhelyét, miután Kadiak szigete sokkal kedvezőbb tulajdonságokkal bír a Baranov szigetnél; ott nem esik annyit, az erdők járhatóbbak, vannak itt-ott rétek és a környező tengerben több a hal.

Szitka mellett, északra, egy tengerszoros arról nevezetes, hogy ott a dagály igen erős áramlatot okoz, mely végzetessé válhatik a hajókra nézve, mikor ellenkező szél fúj. El is neveztek ezért vészes csatornának. Még több ilyen pont van Alaska partjain.

Messzebb északra megint egy érdekes pontra bukkanunk; helység ez is, mely egy túlelvélű fákkal benőtt meredek hegy aljában nyúlik el a keskeny partszegélyen. Ez Alaska legnépesebb városa; a kereskedő évadban lakosainak száma 3000-re emelkedik. Halászat és szárazított élelmi szerek gyártása adnak életet kereskedésének. Neve Juneau-city, arról, ki alapította, vagy Harrisburg. Környékén a tenger hajdan annyira gazdag volt lazacban, hogy a sok hal olykor eleven zátonyt képezett, melyen hajók is fenakadtak; ilyen eset már nem fordul elő, hanem azért még mindig sok a lazac Juneau körül. Egy szigeten, melyet Juneau-tól keskeny csatorna választ el, nevezetes gyár az, melyben aranyat tartalmazó kvarcz kőzetet zúznak össze; aranybányával van összeköttetésben, s az amerikaiak szerint a legnagyobb a maga nemében a világon. Juneau környékén több aranybánya van, Alaska leggazdagabb aranybányái; a főerek épen a mondott szigeten rejlenek; ezen sziget neve Douglas.

Juneau-tól nyugatra széles fiord hatol be a szárazföldbe. A partjain lakó törzsök egyikénél furesza szokás, hogy a házaspárok, mikor összekelnek, megfogadnak két gyermeket, egy leányt s egy fiút, azon czélból, hogy ha az egyik fél özvegységre jutna, a fogadott gyermekekből váljék számára új hitves. A törzs neve: Silkat; a fiordé Lynn-sound.

Itt végződik a Sándor sziget-csoport; innét északra, a Szent Éliás hegyig, Alaska egészen más képet ölt. A tengerparti hegylánc magasra emelkedik, s ormairól két-felé számtalan jeges ereszkedik alá; van itt talán 5000 jeges is összesen. Ezen vidék tehát a jegesek országa. A sok jeges képződését a hegylánc magas volta magyarázza meg s a levegőnek már említett szerfeletti nedvessége, mely ott a magas ormokon óriási havazásokban nyilvánul. A Cross-sound-tól mindjárt északra, a Jégutczá-nak keresztelt öböl körül óriási karéjban sorakoznak a hegycsúcsok, rengeteg jégmezőt zárva közre, mely itt-ott még a tengerbe is benyúlik. Ezen tengerbe nyúló jégnyelvek csúcsát vakító jégfalak képezik, melyek mélyen lemerülnek a víz alá, s olykor több kilométernyi

hosszuak. Az egyik ilyen jégomlokzat 150 méter mélységű fenéken nyugszik, s mégis 80 méternyire áll ki a vízből. Ez a Muir nevű jeges végesúcsa.

(Folytatása köv.)

PAEDAGOGIAI ESETEK.

50. A 46-ik számú paedag. esethez. Nekem is lévén két „Miczurkám“ s meg az önké iránt is érdeklődvén, felvetett kérdésére fogadja feleletem az alábbiakban. Tagadhatatlan, hogy Lidinek a macskák iránt való ellenszenve a szülők tapintatlanságának is eredménye; azonban a baj oka nem egyedül abban rejlik, mit bizonyít az, mikép más körülmények közt élő gyermekek-nél is előjön ugyanazon eset pl. az enyémeknél is. A gyermek egy kis okos állatocská. Első éveiben oktalan-sága uralja s azért környezete kisebb állatain, úgy mint azt a természetben napról-napra látjuk, uralkodni vágyik s ha őket legyőzte, hatalmát tovább is fentartja, uralja őket. Feddés, példálózgatások, sőt néhány oly kellemetlenség éreztetése, minőt ő most a macskának okoz korlátolják a kis hamist; teljes megjavulását az idővel megjövő okosság hozza meg. Fejlesztjük értelmét s az okos Liditől a macskák nyugodtan lesznek. Még egy próbált gyógyszert ajánlok; én a Szentgyörgyi ur cikkét macska kinzó 5 és 6 éves leánygyermekeim előtt felolvastam. Másnap egyiket látom, a mint ölében fogja a macskát s kényeztetve fogadja: „soha nem bántom a cizcizát.“ Fél hogy újságba kerül, mint Lidi. Nálunk a cizciza szabad lett! Köszönöm.

Józsa Dánielné: Bisztricsány Zefin.

51. Az ajándék. Szemem előtt történt. Az apa nagyon szerette két éves kis fiát; soha sem tudott haza menni a nélkül, hogy valami kis ajándékot ne vigyen neki. A gyermeknek kedves csemegéje volt az édes-ség. Ezt vitt neki az apa legtöbbször. A gyermek anynyira megszokta ezt, hogy mikor apját hazameneni látta, első dolga volt annak zsebeit kikutatni s kivenni a cukrot. Ilyenkor természetesen nagyon örvendett, vidám és kedves volt a fiu. Az apa boldog volt, sokszor elmondta ismerőseinek, hogy mennyire szereti őt a kis fia. Egyszer azonban megtörtént, hogy az apa az uton egy ismerőseivel találkozáván, elfelejtette a szokott ajándékot magához venni. A gyermek most is elébe futott apjának s kereste a cukrot. Mikor látta, hogy nincs a zsebben semmi, drezásan elfordult az apjától s gyengén még felé is csapott kezével. Mintha tört döftek volna szívébe a gyermekét melegen szerető érzékeny apának. Ekkor vette észre, hogy az az öröm, melyet a gyermek érzett s mutatott, mikor apját haza menni látta, nem őt illette. Az apa megváltoztatta eddigi szokását s a gyermek szépen leszokott az ajándékról s azután valóban a jó édes apának örvendett, mikor hazament.

Somogyi Kálmán.

EGYESÜLETI ÉLET.

A kolozsmegyei tankerületi tanító-testület évi közgyűlése múlt hó 29-, 30- és 31-ik napjain folyt le Kolozsvárt, a lapunk 15-ik számában közölt program-m szerint. Az előértekezletet a helybeli községi polgári fiu-iskola helyiségében okt. 29-én estve fél hét órákor nyitotta meg Deák József alelnök egy csinos beszéddel, melyért a szónokot a jelenlevők élénken megélték. A beszéd lapunk élén olvasható.

Azután a tárgysorozatot s végül a tisztikar és központi választmány névsorára vonatkozó javaslatot állapította meg az értekezlet. Ezzel az előértekezlet véget ért.

A közgyűlés okt. 30-án délelőtt 10 órákor vette kezdetét a helybeli áll. tanítónőképző intézet nagy termében a Hymnuszsal, melyet a tanítóképzede dalárdája adott elő szabatosan a derék Boér Gergely kitünő zenetanár szakértő vezetése alatt. A nagyhatású szép előadást a termet zsufolásig megtöltött tanítók és hallgatók lelkes éljenzessel jutalmazták meg.

Ezután következett az elnök átgondolt megnyitója, melyet mult számunkban már közöltünk. Ezt követte a gondosan összeállított titkári jelentés, melyet lapunk mult számában közölni megkezdünk s jelen számunkban is folytatunk. A titkári jelentést a közgyűlés lelkes éljenzessel fogadta s jóváhagyó tudomásul vette.

Megemlítjük, hogy a titkári jelentés után az elnök felbontotta a De Gerando Antónina pályátételére beérkezett jelígis levélkéket. Ezekből kitűnt, hogy az egyik pályamunkát Fekete Antal györgyfalvi áll. isk. igazgató írta, a másikat pedig Vajna Mihály kovásznai községi tanító. A pályadíj tehát ezek között oszlik meg. A gyűlés úgy a nyerteseket, kik közül Fekete A., jelen volt, valamint a derék adományozót ismételt megélt. A gyűlés negyedik pontját a programban részletezett bizottságok kinevezése töltötte be. Ezután következett a Kozma Ferenc kir. tanfelügyelő értekezése „Az emlékezet“ című tételről. A tanulságos felolvasást élénk figyelemmel hallgatta végig a közgyűlés s azután lelkesen megélt. A köztisztelőben és szeretetben álló derék tanfelügyelőt. Az értekezést közölni fogjuk. Ezzel az első napi közgyűlés véget ért.

Másnap október 31-én d. e. 8—9 óráig nyilvános tanítást tartott az Auguszteumi róm. kath. elemi népiskola I. osztályában Incze Károly tanító, az írva-olvasásból. A bírálóbizottság Józsa D. elnöklete alatt a tanítást sikerültnek nyilvánította. Továbbá nyilvános tanítást tartott az unitárius leányiskola V. és VI-ik osztályában, a III. és IV-dik osztály csendes foglalkozása mellett, Gutkovszki Józsa tanító-nő. A tanítás tárgya a levegő tulajdonságai közül annak sulya volt. A tanítást Iszlái Márton kántor-tanító háromionum végrehajtott szakértő játszása mellett egy szép templomi ének s azután a növendékek által elmondott ima előzte meg. Erre következett a harmadik és negyedik osztályok számára egy németnyelvi írni való feladvány csendes foglalkozásul. Ezután egynehány kérdést intézett a tanítónő a gyermekekhez az az előtt tanultakból. A gyermekek elmondták, hogy a levegő szintelen, szagtalan, átlátszó, terjedékeny, ruganyos. Ezután következett annak kifejtése, hogy a levegőnek sulya van. Ezt a tanítónő következő kísérletekkel mutatta be.

Először egy kis vékony üvegsőt töltött meg vízzel s azt felül ujjával befedvén megmutatta a gyermekeknek, hogy a víz nem foly ki belőle, ha felül levegő nem megy a csőbe. Azután egy gyűszűbe bedugván ujját, azt belőle úgy buzta kifelé a gyűszű nyílásához, hogy levegő ne mehessen be a gyűszűbe. Eképen légüres tér keletkezvén az ujj és a gyűszű fenéke között, a gyűszű a köri légnyomása folytán az ujj begyén maradt, mi aztán azt bizonyította, hogy a levegő nyomást tud gyakorolni. A harmadik kísérlet egy vízzel teli pohárnak egy papir lappal való befedése s felfordítása által történt. Ezek után megmagyarázta a lopó használatának elméletét s végül bemutatta s megismertette a légsúlymérőt.

A tanítást, mely közben is kérdezgetéssel volt világosítva, az eltanított anyag összegezése s felkérdezése zárta be. Ezt követte az ima s azután a gyermekek rendszerű eltávo-zása. A bírálatot Nagy Anna vezette. A bizottság a tanítást teljesen sikerültnek nyilvánította.

A közgyűlés 10 órákor kezdő lött a tanítónőképzede nagy termében a Szózat, melyet a tanítóképzede dalárdája, mint a megelőző napon szintén Boér tanár vezetése mellett meghatóan adott elő. Az éljenzés most sem maradt el. Ezu-

tán következtek a jegyzőkönyv hitelesítése, a tisztviselők leköszönése s a bizottságok jelentései. A tisztikar következőképen alakult meg. Tisztviselők: elnök, Nagy Kálmán; alelnök, Deák József; titkár, Balázs József; jegyzők, Szentgyörgyi Lajos, Hollitzer Nándor. Egyesületi pénztárnok, Bíró Gyula. A „Család és Iskola“ szerkesztője: Fazakas József. A „Család és Isk.“ pénztárnoka: Sólyom János. Ellenőr: Proppper Ferencz. Könyvtárnok: Dézsi László. Tanszertárnok: Gázi József. Választmány: a) alapító tagok: 1. Dr. Csiki Viktor. 2. Kozma Ferencz. 3. Parádi Kálmán. 4. Dr. Szász Béla. 5. Tóth Tamás. b) Rendes tagok: Benedek József, Benedek Samu, Binder Laura, Bőjthe László. De Gerando Antonina, Elek Gyula, Erb Frigyes, Homolya István, Ilkovic Samu, Iszlai Márton, Dr. Koch Ferencz, Köröksi József, Dr. Lázár Gyuláné, Dr. Lázár Gyula, Molnár József, Olgayai János, Paal Ferencz, Pausinger Sándor, Schwarczel Adél, Váradi Albert.

A 6-ik pontot a Schwarczel Adél felolvasása töltötte be e tételről: „A tanterem és az élet.“ Az elmés megfigyelés alapján készített szellemes felolvasást a gyűlés nagy érdeklődéssel hallgatta végig s a felolvasót zajosan megéljenezte. Közölni fogjuk.

A 7-ik pontot a tanító-testület új alapszabályához alkalmazott „ügyrend“ tárgyalása képezte volna, de ez az idő előrehaladása miatt most elmaradt. A gyűlés áttette a választmányhoz ellátás végett. Ezután következett a háromszékmegei tanító-testület átirata, melyben arra hívja fel tanító-testületünket, hogy pártolja a képviselőházhoz intézendő abbéli kérésüket, mely szerint legyen figyelemmel a képviselőház a tanítói nyugdíj revíziója alkalmával arra, hogy a nyugdíj-alap maradjon eredeti rendeltetése mellett. E szerint ne fordítsanak abból semmit a 300 frt. fizetésnél kevesebb fizetést élvező tanítók járandóságainak pótlására. Továbbá rendezték a tanítók nyugdíját úgy, hogy a tanítók 30 évi szolgálat után teljes nyugdíjat élvezzenek, mint a tanárok. A gyűlés elhatározta, hogy a kérvényt pártolja s egyszerűen megbizta a választmányt, hogy ez ügyben saját felfogása szerint feliratot intézzen az illető helyre.

Ezenkívül megbizta a köröket, hogy mindenik a maga körében bizottságilag kérje fel az illető országgyűlési képviselőket, hogy az ügyet támogassák. Az indítványok során elfogadta a közgyűlés a választmánynak azon javaslatát, mely szerint tüzzön ki a tanító-testület két paedagogiai pályatételt a jövő évre a maga tagjai számára egyenként két-két 10 frankos arany pályadíj mellett. A pályatétel megválasztását a választmányra bizta a gyűlés. Hasonlóképpen elfogadta a gyűlés a kir. tanfelügyelő azon indítványát is, mely szerint mondja ki a tanító-testület, hogy a jövő évi közgyűlését, valamelyik vidéki kör székhelyén öhajta megtartani. Ennek elintézése a választmány teendője lesz.

Ezzel a tárgysorozat e helyen ki lévén merítve az elnök köszönetet mondott a tanítóképezdének a dalárdáért, a közreműködőknek közreműködésükért, a tanítónképezde igazgatóságának a helyiségért s ezzel ez évi közgyűlést e helyen bezártnak jelentvén ki, felkérte a gyűlés tagjait, hogy délután menjenek ki a javító intézetbe annak megtekintése végett.

Ugyanaz nap délután fél háromkor a javító-intézetet szemlélték meg a gyűlés tagjai. Az igazgató úgy intézkedett, hogy a megtekintés csoportonként történjék az ő és a vezetése alatt működő négy családfő kalauzolása mellett.

A derék igazgató szíves ígérését birjuk, hogy egy alkalommal közölni fogja az intézet ismertetését lapunkban. Most csak annyit jegyzünk meg, hogy az intézet egy 7 hold terjedelmű telken van a szükséges épületekkel czélszerűen berendezve Jelenleg az intézetben 60 ifju van, kik három háló teremben 20—20 ágyban hálnak.

A négy családfőn kívül van 6 felügyelő, kik közül

egyik szabóságot, a másik cipésziséget, a harmadik esztergályosságot, a negyedik asztaloságot, az ötödik kerekességet, a hatodik kertészséget tanít. Minden növendéknek kell valami mester-éget tanulnia. Erre nézve az a rend, hogy mindenik növendék az első négy hét alatt okvetlenül a szabóságot tanulja, hogy tudja megvarni ruháját. Azután körülnéz s a hatféle mesterség közül tetszése szerint választ egyet, melyet aztán meg kell alaposan tanulnia.

A növendékek vallásos oktatásáról bejáró lelkészek által van gondoskodva.

Egyéb tárgyakat a családfők tanítanak három külön tanteremben s a növendékek három külön csoportjának saját tanterv szerint, mely a felső fokon a felső. népiskolai tantervhez hasonlítható. A javítás a szelid bánáson a figyelem rendszeres ébrentartására s az erkölcsi fegyelmezés fokozatos alkalmazására van alapítva. Ez irányban legmagasabb fokú büntetés az igazgató megvető tekintete. Egyébiránt kivételes esetekben alkalmazják a bezárást és a táplálkozás megszorítását is.

Az intézetből eddigelé már több jó iparos segéd került ki. Ez bizalmat ébresztett az intézet iránt a közönségben annyira, hogy már több irányból jött megkeresés az igazgatósághoz iparos segédekért.

Az intézet megtekintése után a gyűlés tagjai az igazgató tanulságos felolvasását hallgatták meg. A hallgatóság élénk éljenzéssel jutalmazta meg, a felolvasót.

Ezután az elnök köszönetet mondott a derék igazgatónak a szíves fogadásért s a tanulságos értekezésért. Ezzel a közgyűlés tárgysorozatának utolsó pontja is lejárván a tanító-testület tagjai szép emlékekkel lelkökben, nemes elhatározásokkal szívökben haza távoztak.

Titkári jelentés

a kolozsmegyei tankerületi tanító-testület 1889-90-ik egyesületi évi működéséről.

(Folytatás.)

A mult közgyűlésen felmerült azon kérdést, hogy 138 frt. 17 kr. az „Eötvös alap“-é vagy tanítótestületünk „segély alapjára“? választmányunk köteletségének tartotta tisztázni. Választmányunk ezen összeg jogos hova tartozandóságának megvizsgálására bizottságot küldött ki. A bizottság lelkiismeretes utánjárás után kimutatta, hogy ezen összeg tényleg tanítótestületünk „segély alap“-ját illeti, mert az „Eötvös alap“ czímen begyűlt összegek a legutolsó fillérig ezen alaphoz rendeltetési helyőkre lettek eljuttatva. Mivel pedig ezen összeg eddig csak töredékből szerepelt „Eötvös alap“ czím alatt „Segély alap“ helyett, központi választmányunk utasította a kezelő pénztárnokot, hogy a 138 frt. 17 krt ezután tanítótestületünk „segély alap“-ja czímen kamatoztassa.

Indítvány tételre bizottságot küldött ki választmányunk, hogy dolgozzon ki egy alapszabály-tervezetet segély alapunk részére. A bizottság munkálatával el nem készülhetvén, a jövő egyesületi évre tartja fenn elszámolását.

A tanszertár ügyében is történt megállapodás. Ugyanis kimondatott, hogy a jelenleg tanszertáron levő tárgyak selejtezendők, az értékes tárgyak megtartandók. Továbbá a „tanszertár“ czímen kezelt 125 frt. 24 krt ilyen czímen kamatoztatja s igyekszik növelni. Ha 500 frtot elér a tanszertár tőkéje, ugy annak kamatai évről-évre a tanszertár gyarapítására, berendezésére fognak fordítottatni. Választmányunk átiratilag kereste meg körü elnökeit, hogy a mennyiben lehetséges, találjanak utat és módot, hogy a „segély alap“ és „tanszertár“ vagyoniilag is gyarapíttassék.

Ezen átiratra a „kolozsvári tanítói kör“ (központi-kör) dr. Lázár Gyula elnöklete alatt 1890. február 8-án a „Stadler kert“ helyiségében egy, minden tekintetben fényesen sikerült táncvigalmat rendezett. Ezen estély tiszta jövedelmét

107 forint 42 krt köri elnök dr. Lázár Gyula választmányunkhoz juttatta, mely összeg a „segély alap“-hoz csatoltatott.

Indítványozásra feliratot küldött a választmány Gönczi Pál vallás- és közoktatásügyi m. kir. nyug. miniszteri tanácsos és államtitkárnak nyugalomba vonulása alkalmából, azon érdemei elismerésül, melyeket a tanügy terén szerzett.

Kolozsvár sz. kir. város községi iskolaszéke 3 év lejártával újra alakítván, tanítótestületünk képviselőjéül a választmány Fazakas József tagtársat választotta meg, miről a városi tanács s ennek útján az iskolaszék értesítve lett.

A III-ik egyetemes tanítógyűlést rendező végrehajtott bizottságnak tanítótestületünkhöz is megküldött legutóbbi „Felhívás“-ára a IV-ik egyetemes tanítógyűlést illetőleg, választmányunk a választ saját álláspontjának világos feltüntetésével megadta, mi a „Család és Iskolá“-nak ez évi 5-ik számában egész terjedelmében közölve lett.

A tagsági díjnak egyesületi évre, tehát kettős évre eddig elé szokásban levő, fölszedése és nyugtázása sok és kellemetlen tévedésekre adván alkalmat, a választmány abban állapodott meg, hogy ezután a tagsági díjak polgári évre kiállított nyugtáványok alapján, polgári évre szedessenek fel. Az erre vonatkozó választmányi javaslat holnap, az indítványok során fog felolvasatni. Ugyancsak az indítványok során lesz felolvasva az általam és Súlyom János tagtárs által beadott azon indítvány, mely pályadíjak kitűzését célozza. Ezen indítványt, a választmány is melegen ajánlja a m. tisztelt közgyűlésnek elfogadására.

A b.-hunyadi kör javaslatott küldött be a központi választmányhoz, melyben ajánlatba hozta, hogy az eddigi 1 frt. tagsági díj emeltessék fel 2 frtra, a mely összegért aztán a rendes tagok a „Család és Iskolá“-t is kapják. Ezen kérdés tanulmányozására s véleményes jelentéssel elnök, titkár, szerkesztő, „Cs. és I.“ pénztárnok és közpénztárnokból álló bizottság lett kiküldve. A bizottság elkészülvén jelentésével azt f. év június 7-én tartott választmányi gyűlésen előterjesztette. E jelentés értelmében a bizottság nem látja kivihetőnek és célra vezetőnek ez idő szerint a b.-hunyadi kör javaslatát. A választmány egyetértve a bizottság véleményével a b.-hunyadi körnek jóakaratu javaslatára a bizottság véleményének másolatát választépp megküldötte.

Ezen alkalmából legyen szabad felhívunk e helyen is a t. közgyűlést, s egyetünk minden egyes tagját, hogy a lehetőségig úgy szellemileg, mint anyagilag legyenek támogatására lapunknak a „Család és Iskolá“-nak, mely életének 16-ik évét a jelen évfolyammal zárja le. Éppen most, a midőn lapunk oly szakavatott, fáradhatatlan szerkesztővel dicsekedhetik, mint a minő Fazakas József tanítóképezdei tanár ur, ki már három év óta önzetlenül fáradozik lapunk s tanító-testületünk érdekében, miért fogadjon tanító-testületünk hálás köszönetét, ismételjék éppen most erkölcsi kötelesség, hogy hozza meg tanító-testületünk minden egyes tagja tőle kitelhetően a maga áldozatát lapunk fentartására.

Tanító-testületünk tisztviselő karában némi változásnak kellett bekövetkezni, a mennyiben a közgyűlés által megválasztott tisztviselők közül Bányai Árpád tagtársunk súlyos és hosszas betegsége következtében az egyesületi pénztár kezeléséről kénytelen volt lemondani. A választmány helyettes egyesületi pénztárnoknak Dézsi László tagtársat kérte fel, ki készséggel vállalkozott, s elismerést érdemlő buzgósággal teljesítette e tisztét is.

A központi kör.

Ezen kör a lefolyt egyesületi évben egy rendes gyűlést tartott. Ezen gyűlés 1890 április 9-én, az állami tanítóképezde helyiségében dr. Lázár Gyula elnöklete alatt folyt le szép számú hallgató közönség részvételével.

Nyilvános tanítást ezen alkalommal 8—9 óráig Pap Mari tanítónő tartott a tanítónő-képezdei gyakorló iskola V. VI. osztályában a földrajzból. A tananyagot Dél-Amerika fekvése, alakja, határai, öblei, szigetei, felszíne és folyói képezték. A tanítás úgy tartalom, mint alak tekintetében teljesen sikerültnek nyilvánítatott.

A gyűlés fél 10 órakor dr. Lázár Gyula köri elnök meleg szavakban előadott alkalmoszerű megnyitójával vette kezdetét. A mult gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése bejelentetvén, a tisztújítás ejtetett meg. Elnök: dr. Lázár Gyula; jegyző: Keul Sarolta; köri pénztárnok: Kovács János lett.

A tárgysorozat rendjén következtek dr. Szinnyei József egyetemi tanár ur felolvasása a nyelvek fejlődéséről, s dr. Engel Gábor kórházi igazgató ur szabad előadása az egészségtan köréből. Ugy a felolvasás, mint a szabad előadás igen érdekes és tanulságos volt s állandóan lekötötte a nagy számú közönség figyelmét.

A központi kör működése, hogy a maga egészében előtünk álljon arra nézve szükséges ismernünk a két szakbizottság működését is.

(Folytatása köv.)

Elek Gyula,
tantest. titkár.

A szebenmegyei tanító-testület szebeneni járás köre f. évi október hó 25-én tartotta meg második gyűlését Nagy-Szebenben, az állami népoktatási intézetben. A gyűlés megnyitása előtt d. e. 8—9-ig nyilvános tanítást tartott Szántó Mihály terézvári tanító az áll. isk. IV. fiu-osztályában a számtanból. Ismertette a törtszám fogalmát, melyet oly ritka szakavatottsággal kezelt, hogy teljesen kiérdemelte a nyagyszámú köri tagok elismerésük- és dicséretük nyilvánítását. A nyilvános tanítás megbírlása után Zöld József köri elnök tartalmas beszédével a gyűlést megnyitotta, melyet a gyűlés éljenzéssel fogadott. A tárgysorozat értelmében következett Tóth Károly áll. isk. tanító által „A népiskolai írásbeli dolgozatok javítási módja“-ról irt, s a megelőző köri gyűlésen felolvasott értekezésre vonatkozó bizottsági jelentés. A bizottság ajánlja, hogy írjanak a növendékek minden oldalra, nézze át a tanító a feladványokat, húzza alá a talált hibákat, minden egyes hibát jelöljön meg sorszámmal, a feladvány végén jelölje meg, hogy hány hiba javítandó, s utasítsa a növendékeket a hibáknak számszerint való kijavítására.

Az eljárás következő módon történhetik: Midőn a tanító kiosztja a füzeteket, a növendékek gondosan megnézik az aláhúzott és számozott hibákat, s midőn ez megtörtént, a következő üres sor közepére rá írják: „Javítás“. Ez megtörténvén, a következő sorokban leírják a tanító által kijelölt és megszámozott hibás szokat ugyanazon sorrendben, a mint azok a dolgozatban előfordulnak, megjelölve mindeniket kellő számmal. A fogalmazási hibákat tekintve, még czélszerűbbnek tartja a bizottság, ha az V. VI. osztályban a tanulónak két füzete van, melyek közül egyikben fogalmaz és javít, a másikat pedig a kijavított fogalmazványok tisztázására használja fel, s utóbbiakat, főképp az ügyiratokat, mint az életben felhasználható példákat meg is őrzi. A bizottságnak eme ajánlatát a köri gyűlés magáévá tette. Ez után a tisztújítás ejtetett meg, mely szerint elnök lett Vamszer József nagyszebeni polg. leányisk. tanító jegyző pedig Szakáts Károly nagyszebeni áll. népisk. tanító, A gyűlésen jelen volt megyénk köztisztviselőiben álló érdemes tanfelügyelője Trauschenfels Emil kir. tanácsos, ki a gyűlést feszült figyelemmel halgatta végig.

V E G Y E S E K.

— A hátralekös előfizetési díjak beküldését tisztelettel kérjük

— Dr. Felméri Lajos, kolozsvári egyetemi tanár „A neveléstudomány kézikönyve” című nagybecsű munkája a második kiadásban megjelent Kolozsvárt. Ára 5 frt. Tanítóknak, ha hozzá fordulnak, most még 4 frton adja a szerző. E korszakot alkotó műre még visszatérünk. Addig is, mint a magyar irodalomban egyik legbecsebb s szülők és nevelőkre nézve egyik leghasznosabb és legszükségesebb könyvet a legmelegebben ajánljuk. Óhajtuk, hogy egy tanító se szalaszsa el a kedvező alkalmat e nevelőkre és tanítókra nézve épen nélkülözhetlen könyv megszerzésére

— Kinevezés. A vall.- és közokt. m. kir. miniszter a szucsáki állami elemi iskolához Jakab Ferencz okl. tanítót rendes tanítónak nevezte ki. Jakab F. eddig a plojesti r. kath. el. iskolánál működött. — Bitai György szucsáki áll. isk. tanítót a miniszter a segesvári áll. el. iskolához helyezte át.

— A kolozsvári szegény isk. gyermekeket segélyező egyesület f. évi közgyűlését dr. Rózsahegy Aladár elnöke alatt m. hó 26-án tartotta meg. Az egyesületnek az 1889—90 évben kifejtett működéséről Elek Gyula titkári jelentése adott számot. A múlt tanév folyamán az egyl. 149 gyermeket látott el ruhával. Alaptőkéje 1200 frt. Az egyesület jelenben új alapszabályok alapján működik. Az egyesület céljai közé fel van véve az ugynevezett „éhező isk. gyermekek”-ről való közvetett gondoskodás. Az egyl. tisztikara a f. tanévre így alakult meg: elnök: dr. Rózsahegy A. alelnökök: dr. Szász Béla, De Gerardo Antonina; titkár: Elek Gy.; pénztárnok: Weisz Mór; gazda: Nagy Kálmán. Ezen kívül 18 választmányi tag.

— Szíves megemlékezés. A brassói magyar polgárság, e hó 5-én, megérdemelt kitüntetésben részesítette Orbán Ferenczet, az ottani állami el. népiskolák, a polg. isk., az alsó fokú-, a közép-ipariskola és kereskedelmi akadémia igazgatóját. Brassóban való 15 évi működésének évfordulóján tiszteletére banquetet rendeztek, melyen méltó elismeréssel adóztak Orbán Ferencznek kifejtett buzgó és sikeres működéséért.

— Torna-verseny. Csáky Albin gr. vall.- és közokt. miniszter megbízta Hegedűs Sándort, mint a nemzeti tornaegylet elnökét, hogy a jövő nyáron rendezendő torna-verseny-programmjára nézve terjeszzen elé javaslatot. A versenyen tanítókép. növendékek s polg. isk. tanulók is részt vehetnek s a szegényebbeknek szállásról és ellátásról is gondoskodnak.

— Köszönet. Molnár Sándor ügyvéd úr s egyszerűen mind a kolozsvári áll. tanítónőképződe igazg.-tanácsosa, mint évek óta minden évben, az idén is 10 frttal ajándékozta meg a kolozsvári áll. tanítónőképződe önképzőkörét. Fogadja a nemes szívű adakozó e hazafias tetteért a nevezett tanítónőképződe önképzőkörének legforróbb hálás köszönetét. Az elnökség.

— Népoktatásügyi bajaink. Tóth József kir. tanfelügyelő 1888—89-iki jelentésében a következő adatok láthatók: Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun megyében 117.632 tankötelesből csak 100.211 látogatta az iskolát és a 17.421, iskolába nem járók közül 16.456 magyar. A pusztákon a gyermekek 60—70%-a vadon nő fel. Vannak a megye területén oly tantermek, melyekben 120—200 gyermek van összezsúfolva egy tanító vezetése alatt. Az ország első megyéjében még mindig divik a „bojtár”-rendszer, mely szerint a jól dobtált kántor-tanító 10 frt. havi fizetéssel fogad maga mellé segéd-tanítót, kit miután a szorgalmi időben a teher nagyját vállalra rakta, a szünidőre szelnek ereszt.

— Kolozsvár mint műveltségi tényező. Városunkban részint maga a város, részint benne az állam és felekezetek közel félmilliót fordítanak évenként közművelődési inté-

zetek fentartására, mi majdnem 10 millió frt. tőkének felel meg.

— A kolozsvári siketnéma-intézet segélyezésére a vallás és közoktatási m. kir. miniszter a jövő évi országos költségvetésbe 2700 frtot vett fel. A pénzügyi biz. az előirányzatot elfogadta.

— Kereskedelmi szakoktatásunk. Baross miniszter vélemény adás végett közölte a kamarákkal a kereskedelmi oktatás újításának több pontjait. Egyet ide igtatunk: A közép-kereskedelmi iskolák jelenlegi tantervének a nyelvekre, földrajzra, áruismére, történelemre, kereskedelmi jogismére s szépíráásra vonatkozó részei revízió alá veendőek és pedig oly irányban, hogy nagyobb súlyt fektessenek a nyelvtanra és irálytanra, mellőzzék a német irodalmat, de heti 5 órán németül adják elő a német nyelvet. A francia nyelvet minden osztályban belterjesebben tanítsák, s tegyék tárgyává az érettségi vizsgálatnak, e nyelvből az 1-ső osztályba lépő tanuló birjon megfelelő ismerettel. A dunai tartományokhoz közel levő iskolákban egy balkánfélszigeti nyelv kötelező, Budapesten több ily nyelv rendkívüli tantárgy legyen.

— A népisk. túlterhelés. Folyó év szeptember 8-án Thurgau kanton tanítói közgyűlésének egyik legérdekesebb tárgyát képezte az a kérdés, hogy vajjon igaz-e az, hogy az elemi iskola növendékeire a tanterv igen sok tananyagot mért ki. A felelet az: Igen, hogy a hiba nem a tantervben van, hanem annak alkalmazásában. Erre nézve egyik értekező a következőket ajánlja: 1. Elemi iskolában írásbeli házi feladatot adni nem kell. 2. A tantárgyak feldolgozása történjék a módszer kívánalmai szerint. 3. Az elemi iskola nevelő intézet, ennél fogva távol tartandó tőle minden jogosulatlan követelés. 4. Igyekedjenek kifejtetni a tanítók egymás között a kölcsönös szeretetet, az eszmény utáni törekvést s a hivatás szeretetet, hogy jó kedvvel teljesítsék kötelességüket. A ki a tanítói hivatalban nem találja fel a magasztost, a mi az embert felemeli, lelkesíti, az keresen más pályát. Csak szívből lehet valaki jó nevelő és tanító.

— Idegesség és a nevelés. Pelmann, a grafenbergi (Düsseldorf mellett) tébolyda igazgatója egy terjedelmes s már 5 kiadást ért munkájában kimutatja, hogy a manapság Európa szerte gyorsan terjedő idegességnek egyik főoka az iskolákban keresendő. Igen korán kezdik s igen sokra igyekeznek tanítani a gyermekeket. Nagymértékben szenved a betegségben a leányok nevelése.

— Tanítók gyakorlása. Marggrabowában (Silésia) megrendelte a kerületi tanfelügyelő, hogy több osztályú iskolákban az alsóbb osztályban alkalmazott ifjabb tanítók tartanak gyakorlás végett a felsőbb osztályokban felváltva különféle tantárgyból hónapoként két tanítást.

— Testi büntetés az iskolában. London egyik iskolájában botbüntetést alkalmazott a tanító egyik tanítványára. A bíró ezért 1 font sterling bírságra ítélte. Társai szám szerint 841-en megfélebbezték az ügyet. Az ügy a lordok házába került, s a tanítót felmentették a büntetés alól, azon magán körben tett megjegyzéssel, hogy olyat ők is kaptak.

— Tankötelezettség. Mainz város iskolai hatósága elhatározta, hogy 14 éves korukon túl is kötelesek az iskolát látogatni az olyan növendékek, a kik hanyagság miatt a kívánt eredményt nem tudják felmutatni.

TARTALOM: Elnöki megnyitó. *Dedik József.* — Tanóra előtt és után. (Vége köv.) *Tóth Károly* — A szóról-szóra való emlékezés módjának, tárgyainak s értékének meghatározása a népiskolában. (Vége követ.) *Pap Mari.* — Tárca: Adatok Alaskáról. (Folyt. köv.) *Gerardo Atilla* — Paedagogiai esetek: A 46. számú paed. esethez. *Józsa Dánielné.* Az ajándék. *Somogyi Kálmán.* — Egyesületi élet: A kolozsm. tanítótestület f. évi közgyűlése. Titkári jelentés a kolozsm. tanítótestület 1889—90 évi működéséről. (Folyt. köv.) *Elek Gyula.* — A szebenmezei tanítótest. szeben körének gyűléséről. — Vegyesek